

СЕКЦІЯ 1. ЗДОРОВ'Я МАТЕРІ ТА ДИТИНИ – ЗАПОРУКА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-559-7-1>

ПОІНФОРМОВАНІСТЬ ТА БАР'ЄРИ ВАКЦИНАЦІЇ ПРОТИ ВПЛ СЕРЕД БАТЬКІВ ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ

Андрієць О. А.

*доктор медичних наук, професор,
професор кафедри акушерства та гінекології
Буковинський державний медичний університет
м. Чернівці, Україна*

Андрієць А. В.

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри акушерства та гінекології
Буковинський державний медичний університет
м. Чернівці, Україна*

Сохацька А. В.

*магістр медицини,
лікар-інтерн акушер-гінеколог
КНП «Чернівецький обласний перинатальний центр»
м. Чернівці, Україна*

Вакцинація проти вірусу папіломи людини (ВПЛ) є одним із найбільш ефективних методів первинної профілактики раку шийки матки та інших ВПЛ-асоційованих захворювань [1]. Всесвітня організація охорони здоров'я рекомендує проводити щеплення дівчатам підліткового віку до початку статевого життя, однак рівень охоплення вакцинацією в Україні залишається недостатнім [2]. Однією з ключових причин є нерівномірна поінформованість батьків, упередження щодо безпеки вакцини та суперечлива інформація, що надходить із різних джерел [3].

Вивчення ставлення батьків до вакцинації проти ВПЛ є важливим для розуміння бар'єрів, що стримують формування колективного імунітету та впливають на прийняття рішення про щеплення їхніх дітей [4, 5].

Дослідження ґрунтується на результатах анонімного онлайн-опитування, проведеного серед батьків дівчат, які отримали вакцинацію проти вірусу папіломи людини (ВПЛ) у КНП «Міська дитяча поліклініка» Чернівецької міської ради. Вакцина Гардасил 9 була закуплена за кошти місцевого бюджету, що забезпечило безоплатний доступ до щеплення для цільової групи.

Опитування проводилося у дистанційному форматі з використанням стандартизованої анкети Google Forms. У дослідженні взяли участь 50 батьків, чії доньки пройшли вакцинацію проти ВПЛ. Анкета містила 6 закритих запитань, спрямованих на оцінку:

- джерел отримання інформації про вакцинацію проти ВПЛ;
- ставлення до необхідності вакцинації підлітків;
- готовності забезпечити отримання усіх доз вакцини;
- наявності або відсутності побічних реакцій після щеплення;
- практик сімейної комунікації щодо вакцинації;
- рівня поінформованості про ВПЛ та профілактику інфекції.

Отримані відповіді були узагальнені у відсотковому співвідношенні та проаналізовані з метою виявлення інформованості батьків, ключових бар'єрів та мотиваційних чинників, що впливають на прийняття рішення щодо вакцинації їхніх дітей.

Аналіз відповідей показав різноманітність джерел, з яких респонденти дізналися про можливість щеплення. Найпоширенішими каналами комунікації були інтернет та соціальні мережі – 32%, а також консультації з педіатром – 28% та сімейним лікарем – 18%. Меншу частку становили інформація, отримана від гінеколога (12%), інших батьків (6%) та закладів освіти (2%). Лише 2% батьків зазначили, що до моменту вакцинації не знали про її наявність.

Погляди батьків щодо обов'язковості вакцинації показали цікаву тенденцію, а саме 54% респондентів вважають щеплення проти ВПЛ обов'язковим для підлітків. При цьому було відмічено, що до участі у програмі вакцинації частка тих, хто вважав її необхідною, була нижчою, що свідчить про позитивний вплив власного досвіду. Негативно щодо обов'язковості висловилися 16%, а 30% вагалися з відповіддю.

Половина батьків (50%) висловили чіткий намір забезпечити отримання усіх необхідних доз вакцини. Ще 28% респондентів відповіли «можливо», тоді як 22% не планують продовжувати вакцинацію.

Переважає більшість респондентів (88%) не повідомили про будь-які побічні реакції після щеплення. Незначні реакції відзначили 8–9%, а більш виражені – лише 3%. Це контрастує з даними опитувань невакцинованих батьків, серед яких приблизно 40% висловлюють побоювання щодо можливих небажаних реакцій.

Питання сімейної комунікації показало низький рівень обговорення теми вакцинації з підлітками: 70% батьків не обговорювали питання щеплення з дитиною, 10% робили це поверхнево, і лише 20% надавали детальні пояснення.

Оцінюючи власний рівень поінформованості, 30% респондентів зазначили, що хотіли б дізнатися більше про ВПЛ та вакцинацію. Добре поінформованими себе вважають 28%, частково – 26%, тоді як 16% майже не мають необхідних знань.

Отримані результати демонструють важливі особливості інформованості та поведінкових рішень батьків, чії доньки отримали вакцинацію проти вірусу папіломи людини. Провідну роль у поширенні інформації відіграють інтернет-ресурси та соціальні мережі, що є типовою тенденцією для сучасних молодих батьків. Водночас значущою залишається консультація медичних працівників – педіатрів і сімейних лікарів, що підкреслює їхню ключову роль у мотивуванні до профілактики. Низька частка повідомлень, отриманих у закладах освіти або під час прийому в гінеколога, свідчить про недостатню міжсекторальну взаємодію в питаннях репродуктивного здоров'я підлітків.

Показовим є зростання частки батьків, які вважають вакцинацію проти ВПЛ необхідною, уже після проходження щеплення. Це відображає позитивний досвід вакцинації, відсутність суттєвих побічних реакцій та підвищення довіри до процедури після безпосереднього контакту з медичною послугою. У цьому контексті особливо важливим є факт, що 88% не зазначили жодних реакцій після вакцинації, що повністю суперечить поширеним серед невакцинованих батьків страхам. Отже, реальний досвід суттєво відрізняється від очікувань, зумовлених міфами та недостатньою поінформованістю.

Водночас недостатній рівень сімейної комунікації щодо вакцинації заслуговує на увагу. Те, що 70% батьків не обговорювали питання щеплення з дитиною, може свідчити про стигматизацію тем статевого здоров'я або нестачу навичок ведення таких розмов. Це підкреслює потребу у ширших освітніх програмах для батьків та формуванні культури відкритого обговорення питань профілактики.

Серед батьків, які вже зробили щеплення своїм донькам, залишається значний відсоток тих, хто не вважає вакцинацію обов'язковою або вагається щодо отримання наступних доз. Це може бути пов'язано з фрагментарністю інформації, відсутністю чіткої державної комунікації та недостатнім охопленням медичною просвітою. Крім того, понад 30% респондентів вказали потребу у додатковій інформації, що підтверджує нерівномірний рівень знань щодо ВПЛ.

Таким чином, результати дослідження відображають як позитивні тенденції – висока прихильність до вакцинації та мінімальна кількість

побічних реакцій, – так і проблемні зони, зокрема недостатню обізнаність та низьку частоту комунікації між батьками та дітьми. Це підкреслює потребу у посиленні інформаційних кампаній, участі лікарів у просвітницькій роботі та формуванні стійких моделей здорової поведінки.

Висновки:

1. Проведене онлайн-опитування продемонструвало, що основними джерелами інформації про вакцинацію проти ВПЛ для батьків вакцинованих дівчат є інтернет і соціальні мережі, а також консультації педіатрів та сімейних лікарів. Це підкреслює важливість як цифрових каналів комунікації, так і ролі медичних працівників у формуванні профілактичної поведінки.

2. Власний позитивний досвід вакцинації сприяв збільшенню частки батьків, які вважають щеплення проти ВПЛ необхідним. Понад половина респондентів висловила підтримку обов'язковості вакцинації підлітків.

3. Переважна більшість батьків (88%) не відзначила будь-яких побічних реакцій після вакцинації, що свідчить про високу безпеку процедури та суперечить поширеним побоюванням серед невакцинованих сімей.

4. Лише половина респондентів планує забезпечити отримання усіх необхідних доз вакцини, тоді як значна частка батьків вагається або не планує продовження. Це відображає потребу у додатковій інформаційній підтримці та кращій комунікації з боку медичних працівників.

5. Значна кількість батьків (70%) не обговорювали питання вакцинації з дитиною, свідчить про низький рівень сімейної комунікації щодо питань репродуктивного здоров'я та потребу у цілеспрямованих освітніх заходах.

6. Загалом рівень поінформованості батьків залишається нерівномірним: хоча 28% вважають себе добре поінформованими, понад 45% потребують додаткових знань або мають лише часткове уявлення про ВПЛ.

Література:

1. Жилка Н. Я., Слабкий Г. О., Щербінська О. С. Стан репродуктивного здоров'я жінок в Україні. Оглядлітератури. Репродуктивна ендокринологія.2021;4(60):67–71. DOI: <https://doi.org/10.18370/2309-4117.2021.60.67-71>

2. Коньков Д., Тихолаз О., Ледін Д. Сучасні стратегії профілактики та лікування вірусу папіломи людини. *Репродуктивне здоров'я жінки*, 2025; 6: 53–64. DOI: 10.30841/2708–8731.6.2025.34100

3. Achimaş-Cadariu T, Paşca A, Jiboc N.-M., Puia A, Dumitraşcu D. L. *Vaccine Hesitancy among European Parents – Psychological and Social Factors Influencing the Decision to Vaccinate against HPV Vaccines*, 2024, 12(2):127.

4. Mansfield LN, Onsomu EO, Merwin E, Hall NM, Harper-Harrison A. Association Between Parental HPV Knowledge and Intentions to Have Their Daughters Vaccinated. *West J Nurs Res*. 2018 Apr;40(4):481–501. doi: 10.1177/0193945916682953. Epub 2016 Dec 1. PMID: 28322641; PMCID: PMC5555819.

5. Victory M, Do TQN, Kuo YF, Rodriguez AM. Parental knowledge gaps and barriers for children receiving human papillomavirus vaccine in the Rio Grande Valley of Texas. *Hum Vaccin Immunother*. 2019;15(7-8):1678–1687. doi: 10.1080/21645515.2019.1628551. Epub 2019 Jun 26. PMID: 31170031; PMCID: PMC6746477.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-559-7-2>

ОСОБЛИВОСТІ РЕПРОДУКТИВНИХ УСТАНОВОК СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Астахов В. М.

*доктор медичних наук, професор,
професор кафедри акушерства і гінекології,
завідувач наукової лабораторії психології репродуктивної сфери,
пренатальної та перинатальної психології
Донецький національний медичний університет
м. Кропивницький, Україна*

Демографічний стан суспільства, щільно пов'язаний з ним стан репродуктивного здоров'я та реалізація репродуктивної поведінки особистості сьогодні стає однією з найбільш актуальних проблем, оскільки створення належних умов для реалізації репродуктивного потенціалу населення є запорукою розвитку, збереження та відтворення нації. При цьому особливо значущою означена проблема стає при роботі з молоддю, яка є репродуктивним та демографічним потенціалом суспільства.

Важливим елементом репродуктивної сфери особистості виступає репродуктивна поведінка, яку прийнято розглядати як систему дій та стосунків, що зумовлюють народження чи відмову від народження дитини у шлюбі чи поза шлюбом. Репродуктивна поведінка – це поведінка суб'єкта, спрямована на біологічне (фізіологічне), психологічне та соціальне відтворення популяції, а в якості суб'єкта може виступати як окрема особистість, так і сім'я, соціальна група та суспільство в цілому. Одним із провідних регуляторів репродуктивної поведінки особистості